

Eleccions parlamentàries a la Lleida isabelina, 1810–1868: Primera part (1810–1844)

INTRODUCCIÓ

El present treball analitza les lleis electorals i els resultats a la província de Lleida durant el primer liberalisme (1808–1868). Aquest llarg període té dues fases ben diferenciades. D'una banda, de 1808 a 1833, un període en què lluiten les tradicionals forces absolutistes de l'Antic Règim per sobreviure i les emergents del liberalisme per implantar un nou Estat en què una llei fonamental, una constitució, regulés un entramat polític amb més llibertat. Aquesta divergència provocà que fins al 1833 s'alternessin períodes de govern liberal, de 1810 a 1814, emmarcat per la invasió francesa d'Espanya (1808–1814), i el Trienni Liberal (1820–1823), amb altres períodes de retorn a l'absolutisme, entre 1814 i 1820 així com la Dècada Ominosa (1823–1833) propiciats per la iniciativa del mateix rei, Ferran VII.

Mort aquest monarca en 1833, i amb el teló de fons de la Guerra Carlina (1833–1840), s'inicià l'època isabelina, en la qual la reina i vídua regent Maria Cristina va voler apuntalar la transmissió de la corona a la seva filla Isabel, per a la qual cosa va cercar l'ajut dels liberals. Primer se signà una carta atorgada, l'Estatut Reial, que tingué vigència de 1834 a 1836, i posteriorment una segona constitució, la de 1837, que regularia la vida política espanyola fins al 1844. El triomf dels liberals davant els carlins en 1840 consolidà la definitiva transició a una monarquia parlamentària i constitucional fins a la revolució de 1868, la gènesi de l'Estat com l'entemem avui en dia. El triomf davant els carlins escindí el liberalisme en moderats i progressistes. A partir de 1844 s'engegà una dècada de govern conservador, en la qual governà el Partit Liberal Moderat, que posà en circulació la Constitució de 1845, que limitava drets i participació ciutadana en les eleccions i propicià protestes progressistes. L'aixecament progressista de 1854 tornà a donar vigència a la Constitució de 1837, de manera que, de 1845 a 1868, quan governà un o altre partit ho féu amb la constitució que més li convenia.

El seguiment que fem de tots els processos electorals efectuats pel liberalisme entre 1808 i 1868 ens permet copsar l'evolució del poder polític a gran escala en un àmbit provincial com és Lleida. Així mateix, observarem qui foren els homes que portaren la representació parlamentària de la província i quin volum de població els trià. En aquesta primera part, avaluarem les eleccions fins al 1844.

La contribució que presentem avui s'insereix en la base dels treballs d'història parlamentària de més gran abast que avui en dia s'estan fent a Espanya i Catalunya i que han donat com a fruit voluminosos diccionaris de parlamentaris que han posat aquestes historiografies al nivell europeu de França i Gran Bretanya, els dos països capdavanters en aquesta temàtica (URQUIJO 2010; URQUIJO 2012; CASALS 2014). A banda, el nostre treball és una nòmina, mai feta fins avui, dels primers parlamentaris que representaren la província amb un sistema electoral regulat.

Quintí Casals Bergés

RESUM

En el present treball s'agafaran tots els diputats que representaren la circumscripció de Lleida al Parlament espanyol i s'analitzaran totes les seves característiques (condició social, professió, dades econòmiques, nivell d'estudis, ideologia i participació política). Després, s'agruparan en diverses variables (per sectors econòmics, riquesa, estudis... etc.) per arribar a les conclusions que defineixin la tipologia del diputat lleidatà del segle XIX. Finalment, es compararan aquestes dades amb la resta de Catalunya i Espanya per veure si a Lleida se seguïen uns paràmetres similars als de la resta de l'Estat.

PARAULES CLAU

Diputats, eleccions, liberalisme.

ABSTRACT

In the present work are taken all the deputies that represented in the Spanish Parliament Lleida and analyse all the characteristics (social status, profession, economic data, level of education, ideology and political participation). Then, grouped into several variables (by economic sectors, wealth, education ... etc.) to arrive at conclusions that define the type of Lleida deputy in the nineteenth century. Finally, we compare these data with the rest of Catalonia and Spain in Lleida to see if they were following parameters similar to those of the rest of the state.

KEYWORDS

Deputies, elections, Liberalism.

ELECCIONS 1810: INSTRUCCIÓ DE 1810

En 1810 es van convocar eleccions per primer cop a Catalunya mitjançant la Instrucció de l'1 de gener de 1810. Són les primeres de l'època contemporània per escollir un Parlament en un moment de crisi institucional, ja que Napoleó havia envaït Espanya i s'engegava la Guerra del Francès. Les Corts es van reunir a Cadis des del setembre de 1810 fins al setembre de 1813. Els diputats es van triar en 3 fases. La normativa de l'1 de gener pretenia un sufragi universal masculí i indirecte en el sentit decimonònic del terme, és a dir amb algunes limitacions. Així, en el primer estadi d'elecció, podien participar-hi els veïns de la parròquia majors de 25 anys amb casa oberta a la comunitat, que equivalia a tenir un ofici o manera de vida reconegut. En aquesta classe d'electors s'inclouien també els eclesiàstics seculars (article 2), però no les dones, que quedaren al marge de les eleccions en tot el procés cronològic estudiat. En aquesta normativa no hi havia limitació per ingressos o rendes: en total a Catalunya, seguint el cens de 1797 que fou l'aplicat,¹ podien participar-hi 220.612 veïns, d'una població total de 858.818 habitants (25,69%) i, a Espanya, 2.417.846 dels 10.268.150 habitants (23,55%). Aquesta fou, amb la posterior que regularà la Constitució de 1812, la proporció de participació més gran de tot el període estudiat fins al 1868.

En aquest procés, primer es reunien les juntes de parròquia en les quals participaven tots els veïns de sexe masculí de cada parròquia, que triaven els seus delegats. Aquests es reunien després en les juntes de partit, que triaven els seus representants per a la Junta Electoral Provincial. Els electors provincials devien ser el triple que els diputats a

escollir. Així, a Catalunya, que formava una circumscripció única, foren 51 els electors provincials per escollir 17 diputats propietaris, que es van reunir a Tarragona el febrer de 1810. La província de Lleida estava dins la circumscripció electoral de Catalunya (Principat). En aquelles eleccions, repetim, es van triar 17 diputats propietaris i 5 de suplents per cobrir possibles baixes, segons el nombre de població (a raó d'un per cada 50.000 habitants, que, aplicat a Catalunya, eren 17 diputats per 858.000 habitants).

A banda, en aquestes eleccions es va donar l'opció de triar diputats a les ciutats que en l'Antic Règim (segle XVIII) tenien dret a vot (37 en total a tot Espanya) i un per cada Junta de Defensa Provincial creada a Espanya arran de la Guerra del Francès. Catalunya mantingué 6 diputats per ciutats amb dret a un parlamentari (Lleida, Cervera, Barcelona, Tarragona, Girona i Tortosa) i un més per la seva Junta de Defensa. De la província de Lleida, es van triar 8 diputats sobre un total de 29 possibles per Catalunya, en una representació metropolitana teòrica de 269 diputats. Un, Espiga, fou triat per la Junta de Defensa de Catalunya i ocupà el seu escó. De les dues ciutats amb dret a diputat, només Cervera, amb Vega i Sentmenat, cobrí el seu escó, mentre que el diputat de Lleida fou rebutjat en considerar-se que era afrancesat. Per circumscripció foren escollits 4 diputats propietaris i un de suplent nascuts en el territori de l'actual província de Lleida, dels quals 3 titulars i el suplent ocuparen un escó a Cadis. Els diputats gaditans tenien tres tendències ideològiques: la majoria eren liberals, partidaris de canviar l'antic règim absolutista per una monarquia parlamentària; mentre que uns altres eren realistes reformistes, volien reformar l'Estat a l'estil d'un despotisme il·lustrat; i absolutistes, partidaris de mantenir el poder total del rei. En el Parlament hi hagué una majoria liberal que propicià l'aprovació de la Constitució liberal de 1812 (Casals 1812a).²

1 — Eleccions febrer de 1810 Junta Superior de Catalunya	Vots i dia d'elecció	Professió	Possessió de l'escó	Filiació política
1 — Espiga y Gadea, José (Palenzuela, Burgos, 10/08/1758–Palacios de Campos, Valladolid, 02/04/1824).	15 electors (05/02/1810).	Eclesiàstic (canonge de la catedral de Lleida).	Sí. Alta: 29/10/1810. Baixa: 20/09/1813.	Liberal.
Ciutats amb vot a Corts				
Per Lleida: 2 — Gomar Dalmases, Antoni (Lleida, 1748–10/05/1828).	No consta (07/02/1810).	Noble.	No. Anul·lat, afrancesat.	Realista.
Per Cervera: 3 — Vega i Sentmenat, Josep (Cervera, Lleida, 1754–1831).	12 electors, no consta dia.	Noble.	Sí. Alta: 18/09/1810. Baixa: 20/09/1813.	Realista.
Circumscripció				
4 — Vidal Jaques, Josep (Lleida, 08/06/1764–07/04/1839).	34 de 48 (23/02/1810).	Eclesiàstic.	No. Anul·lat, afrancesat.	Realista.
5 — Utgés d'Eixalà, Ramon (Solsona, Lleida, 11/11/1771–?).	34 de 48 (23/02/1810).	Professor universitat.	Sí. Alta: 18/09/1810. Baixa: 20/09/1813.	Liberal.
6 — Lladós, Ramon (Talarn, Lleida, 1770–?).	27 de 48 (24/02/1810).	Eclesiàstic.	Sí. Alta: 18/09/1810. Baixa: 20/09/1813.	Realista.
7 — Aner de Esteve, Felip (Aubert, Lleida, 5/11/1781–Gibraleón, Huelva, 1812).	28 de 48 (24/02/1810).	Advocat.	Sí, mort 1812. Alta: 24/10/1810. Baixa: 09/10/1812.	Liberal.
Suplents				
8 — Aités Duat, Felix (Enviny, Lleida, 1764–?).	22 de 48 (24/02/1810).	Eclesiàstic.	Sí. Alta: 18/09/1810. Baixa: 20/09/1813.	Realista absolutista.

¹ Instituto Nacional de Estadística: <http://www.ine.es/censo2001/godoy.htm> (consulta: 14 de febrer de 2014).

² Per a les referències dels diputats hem seguit les biografies d'URQUIJO 2010 i 2012; CASALS 2002 i PONS 2001. A més, Archivo del Congreso de los Diputados, versió en línia: <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/SDocum/ArchCon/SDHistoDipu/SDBuscHisDip> (consulta: 14 de febrer de 2014).

ELECCIONS 1813: CONSTITUCIÓ DE 1812

En 1813 es van convocar eleccions per primer cop a Catalunya mitjançant la normativa de la Constitució de 1812, aprovada a Cadis el 19 de març de 1812. Espanya i França continuaven en guerra. Les Corts es reuniren primer a Cadis l'1 d'octubre de 1813 i de forma ordinària a Madrid a partir del gener de 1814 fins al 10 de maig de 1814, data en la qual Ferran VII les va dissoldre per instaurar de nou un règim absolutista que durà fins a l'aixecament de Riego l'1 de gener de 1820. Els diputats, com en la normativa de 1810 per la modalitat de circumscripcions territorials, es triaven en 3 fases i amb el mateix cens de 1797. Primer, es reunien les juntes de parròquia en les quals participaven tots els veïns majors de 25 anys de sexe masculí de cada parròquia amb casa oberta que triaven els seus delegats. Aquests es

reunien a les juntes de partit, que escollien els seus representants per a la Junta Electoral Provincial. Els electors provincials eren, com en 1810, el triple que els diputats a escollir (36 per Catalunya, que formava de nou una circumscripció única i havia de triar 12 diputats).

La província de Lleida era dins la circumscripció electoral de Catalunya (Principat). En aquelles eleccions, a Catalunya es triaven 12 diputats propietaris i 4 de suplents per població (a raó d'un per cada 70.000 habitants), dins un parlament teòric metropolità per a Espanya de 149 diputats. Per la província de Lleida, es van triar 2 diputats sobre un total de 16 possibles per Catalunya. Joaquim Rey, escollit titular, ocupà un escó al Parlament, mentre que Francesc Macia, suplent, no fou cridat. Com en 1810, els diputats eren liberals, partidaris dels canvis que s'anaven operant al país, i realistes, volien el retorn de l'absolutisme, que ara eren majoria i propiciaren el retorn a l'absolutisme al maig de 1814 (CASALS 1812b i RODRÍGUEZ 2009).

2— Eleccions: 29/10/1812	Classe diputat	Professió i estudis	Filiació política
9— Rey Esteve, Joaquim (Peracals, Lleida, 03/09/1775–Barcelona, 1850).	Propietari (30 vots de 35). Alta: 15/01/1814. Baixa: 10/05/1814.	Advocat i catedràtic Universitat Cervera. Baró de Mentuy. Doctor dret.	Absolutista reformista.
10— Macía Nadal, Francesc	Suplent (20 vots de 34). No pren possessió.	Presbíter. Abat de Solsona. Llicenciat Teologia.	Absolutista.

ELECCIONS DURANT EL TRIENNI LIBERAL (1820–1823): CONSTITUCIÓ DE 1812

Després de 6 anys de govern absolutista (1814–1820), s'inicià una segona època liberal en la qual el poder legislatiu fou triat a les urnes. Durant el Trienni Liberal (1820–1823) hi va haver 2 processos electorals: un en 1820 i un altre en 1822. Ambdós es van fer amb la normativa electoral de la Constitució de 1812, basada de nou amb el cens de 1797, i amb el mateix procediment de 3 fases. Per tant, la província de Lleida quedava de nou dins la circumscripció

de Catalunya, que triava 12 diputats titulars i 4 de suplents, en un Parlament teòric metropolità de 149 diputats. Aquest període es tancà de nou amb la reacció absolutista i la invasió dels 100.000 fills de Sant Lluís l'octubre de 1823, cosa que va originar una nova dècada absolutista (1823–1833). De nascuts a Lleida o que hi visquessin, només n'hi va haver 4 dels 32 diputats triats entre els dos processos. Els tres diputats escollits (Espiga, Rey i Adan) ocuparen el seu esco, mentre que Mensa, que era suplent, no substituï una baixa quan fou cridat. Els diputats eren de majoria liberal, dividits en moderats i radicals, que eren partidaris de consolidar un Estat liberal, i una minoria d'absolutistes, que eren encara partidaris del retorn de l'antic règim, com va tornar a passar a l'octubre de 1823 (ARNABAT 2001).

3— Eleccions: 21/05/1820	Classe diputat	Professió i estudis	Filiació política
Espiga i Gadea, Josep de Diputat 1820. Eleccions: 21/05/1820.	Propietari. Alta: 01/07/1820. Baixa: 14/02/1822.	Eclesiàstic. Canonge de Lleida. Arquebisbe de Sevilla.	Liberal moderat. Diputat en 1810. Forà.
Rey Esteve, Joaquim Diputat 1820. Eleccions: 21/05/1820.	Propietari. Alta: 01/07/1820. Baixa: 14/02/1822.	Advocat i catedràtic Universitat Cervera.	Absolutista reformista. President del Congrés (28/12/1821–27/01/1822).
11— Mensa Freixes, Joaquim (Lleida, 31/05/1777–01/01/1851).	Diputat suplent en 1820. Se li va demanar substituir Fernando Navarro. No es va presentar, avisat tard.	Advocat i gran propietari.	Liberal moderat. Alcalde de Lleida 1836. Síndic (1839) i regidor (1840). Viu a Lleida i Terrassa.

4— Eleccions: 02/12/1821	Classe diputat	Professió i estudis	Filiació política
12— Adan Pardo, Ramon (Lleida, 1778–1844) Diputat 1822.	Propietari. Alta: 20/02/1822. Baixa: 27/09/1823.	Funcionari. Oficial secretaria d'hisenda i agent de negocis.	Liberal exaltat. Viu a Madrid.

ELECCIONS 1834 I 1836: ESTATUT REIAL (1834–1836)

Després de la mort de Ferran VII en 1833, s'inicià la fase final de la implementació del liberalisme a Espanya, l'anomenada època isabelina (1833–1868). Abans de morir, Ferran VII havia aprovat una Pragmàtica perquè la seva filla Isabel, una nena a punt de fer tres anys, pogués ser reina, cosa que provocà l'oposició del seu oncle Carles, que també es postulava com a futur rei d'Espanya avalat per la tradicional llei sàlica, que reservava la corona als barons de la dinastia. Amb aquest teló reial de fons, el bloc aperturista de l'absolutisme, dirigit pel president del Govern Cea Bermúdez, apostà per la Regència de Maria Cristina, mare d'Isabel, fins que aquesta fos major d'edat, cosa que ocasionà l'oposició immediata dels absolutistes que s'arregleraren amb Carles, el germà del rei, per aixecar-se en l'anomenada guerra carlista (1833–1840) contra el poder pseudoliberal establert.

Els aperturistes, davant aquesta situació i abans de la redacció d'una nova constitució o la posada en pràctica de la gaditana de 1812, l'única coneguda a Espanya fins a aquell moment, obriren una fase de transició política en què la reina regent atorgà una Carta Atorgada (Estatut Reial de l'abril de 1834), en què donava la sobirania nacional a una limitada representació parlamentària, els més gran contribuents de la nació, amb l'esperança de trobar el seu suport per fer reina Isabel. Posteriorment a l'estatut, es publicà el Reial Decret de 20 de maig de 1834, que regulava l'elecció d'un reduït Parlament format per procuradors i una altra cambra de pròcers (una mena de Senat) d'elecció directa entre els grans d'Espanya, dignitats eclesiàstiques i càrrecs estatals. El sistema d'elecció era molt restringit. Per fer-ne un desenvolupament global, es va assimilar com a base inicial del futur districte electoral la recent divisió feta del territori en províncies, publicada el 30 novembre 1833 (*Gaceta de Madrid* 1833), de manera que cada província s'assimilava a un districte electoral que sobre la base de la seva població escolliria un nombre determinat de procuradors. Per al desenvolupament de les eleccions a cada província es va adaptar, al seu torn, la posterior subdivisió que s'havia fet del territori en partits judicials, efectuada per decret de 21 d'abril de 1834. Per tant, s'establien dos graus d'elecció i Lleida era per primer cop una circumscripció electoral autònoma, ja que a les eleccions anteriors efectuades pel liberalisme en 1810, 1812, 1820 i 1822 estava inclosa en la circumscripció global de Catalunya, considerada província única i que encabia les quatre províncies actuals catalanes.

Així, en el primer grau d'elecció participaven els membres de l'ajuntament dels caps de partit i els més grans contribuents (per damunt de 6.000 rals de renda anual), que escollien 2 delegats. A Lleida van votar uns 200 electors a les juntes de partit i a Espanya, 16.946 amb aquest sistema. En el segon grau, es reunien els delegats escollits per cada partit i triaven els seus procuradors provincials. A Lleida, en foren 16 i a Espanya, 1.164. Per tant, es reduïa dràsticament la participació ciutadana en les eleccions (0,17% de la població) en comparació amb els processos electorals anteriors en què participava el 25% de la població en el primer grau d'elecció (CASALS 2002, CASALS 2014: 99–104; PONS 2001: 421–494). Catalunya contribuïa amb 14 escons al Parlament: Barcelona 6, Girona i Tarragona 3 i Lleida 2, en un congrés teòric de 188 procuradors.

Com hem dit, a la circumscripció de Lleida li corresponien 2 procuradors, que eren escollits per 16 electors pertanyents als 8 partits de la província (a raó de 2 delegats pels partits de Balaguer, Cervera, Lleida, Seu d'Urgell, Solsona, Sort, Talarn i Viella). En total, hi va haver

3 processos electorals amb aquest sistema (un en 1834 i dos en 1836), tot i que els procuradors escollits en el segon procés de l'any 1836 no es van arribar a reunir mai per un pronunciament militar que reinstaurà, l'agost de 1836, la Constitució de 1812. Els diputats escollits en les 2 eleccions efectives amb l'Estatut Reial a Lleida ocuparen els seus llocs i no hi hagué substitucions. Els procuradors foren aperturistes, partidaris d'aquesta tercera via conservadora entre el liberalisme i l'absolutisme, i liberals, partidaris de consolidar una monarquia parlamentària amb majors drets polítics i socials (CABALLERO 1837; VILLARROYA 1968; ESTRADA 1998; ARAQUE 2010).

5— Eleccions 30/06/1834	Classe diputat	Professió i estudis
13— Fleix Solans, Joaquim (Lleida, 26/08/1784–Madrid, 1837). Vivia a Madrid. Benestant.	16 electors; 14 votants; 12 vots. Alta: 23/07/1834. Baixa: 27/01/1836. Moderat.	Advocat. Llicenciat en Dret. En 1829 degà del Col·legi d'Advocats de Madrid, Cavaller de Carles III. Baró de Fleix en 1834.
14— Siscar i Calderón (Agramunt), Ramon (Barcelona, 1792–?). Vivia a Barcelona. Ric.	16 electors; 14 votants; 12 vots. Elegit també a Tarragona i Barcelona, optà per Lleida. Alta: 26/09/1834. Baixa: 27/01/1836. Moderat.	Hisendat d'Agramunt i advocat. Llicenciat en Dret. Carlà Os de Balaguer. Noble. Diputat per Barcelona en 1840, renuncià al càrrec en ser nomenat senador per Lleida el 23/05/1840.

6— Eleccions 26/02/1836	Classe diputat	Professió i estudis
15— Castel Miralbés, Josep (Binaced, Osca, 1780–Lleida, 21/09/1854). Vivia a Lleida. Modest.	16 electors; 12 votants; 12 vots. Alta: 05/04/1836. Baixa: 23/05/1836. Diputat per Girona en 1837 però no en consta alta. Progressista.	Eclesiàstic. Canonge de Sant Isidre fins al 1823. Capellà d'Almatret. Fundador l'Institut de Segon Ensenyament de Lleida, del qual fou director i professor de Lògica i Moral (1842–1854). Doctor en Teologia. President de la Societat Econòmica d'Amics del País de Lleida (1840–1845 i 1848–1854).
16— Cabanes, Josep Marià (Solsona, Lleida, 18/07/1775–Barcelona, 04/04/1842). Vivia a Barcelona. Ric.	16 electors; 12 votants; 12 vots Alta: 14/04/1836 Baixa: 23/05/1836. Progressista.	Propietari. Noble. Senyor del poble de Rebollosa i la Quadra del Mas del Forn. Doctor en Dret. Vocal Junta Superior de Catalunya en 1811 per Cervera. Regidor perpetu de l'Ajuntament de Barcelona (1815–1820 i 1827–1832). Alcalde de Barcelona 1821 i 1835–1836. Arqueòleg.

7— Eleccions 13/07/1836. No es reuneixen Corts.	Classe diputat	Professió i estudis
Castel, Josep.	Diputat 13/07/1836, però no es reuneixen Corts.	Ja explicat.
Cabanes, Josep Marià.	Ídem.	Ja explicat.

ELECCIONS PER A CORTS CONSTITUENTS DE 1836: CONSTITUCIÓ DE 1812

A l'estiu de 1836 hi hagué un pronunciament que derogà l'Estatut Reial i posà de nou en circulació la Constitució de 1812. A diferència de com s'organitzaren les eleccions amb aquesta constitució en 1812 i durant el Trienni (1820–1823), en què Catalunya era província i circumscripció electoral única, per a aquestes eleccions s'adaptava a la nova realitat la divisió provincial de 1833 i es dividia la regió en 4 províncies, com a les anteriors eleccions efectuades amb l'Estatut Reial. Per al procediment, la normativa era la mateixa (Reial Decret del 21 d'agost de 1836) per escollir un Parlament teòric metropolità de 241 diputats (Baró 1987; Colomer 1992). A Catalunya li corresponien 21 diputats (9 a Barcelona, per 442.273 habitants; 5 a Tarragona, per 233.477 h; 4 a Girona, per 214.150 h; i 3 a Lleida, pels 151.000 h), a raó d'un diputat per cada 50.000 habitants en tots els casos.

Les eleccions es feien en 3 graus (parròquia, partit i província), procediment que tenia com a objectiu final escollir una Junta Electoral Provincial composta del triple d'electors que els diputats que corresponia a la província. El procés s'iniciava, en primer lloc, en les eleccions parroquials, en les quals tenien dret a participar tots els veïns majors de 25 anys de sexe masculí de cada parròquia amb casa oberta: uns 37.750 electors dels 151.000 habitants de la província de Lleida (un 25%). Altrament, a Catalunya podien participar uns 260.000 dels 1.041.222 habitants; i a Espanya al voltant de 3 dels 12 milions d'habitants. Posteriorment, a les eleccions de partit, els delegats de les parròquies havien de triar un mínim d'un delegat de partit fins a fer un nombre que triplicava els diputats a escollir (9 delegats de partit per 3 diputats en el cas de Lleida).

Així, les juntes de partit de Solsona, Viella, Sort, Talarn, Cervera, Balaguer i Seu d'Urgell triaren un delegat, i la de Lleida dos, perquè era el districte més poblat de la província, per fer un total de 9 electors que conformaren la Junta Electoral Provincial. A les votacions de la Junta Provincial resultà escollit en primer lloc i per pluralitat de vots l'advocat Pascual Madoz (resident a Viella); en segon lloc Lluís Sanou, propietari de Tàrraga; i en tercer lloc Ramon Ferrer, natural de Lleida i catedràtic de cirurgia mèdica de la Universitat de Barcelona. Com a suplent, també per pluralitat de vots fou escollit l'advocat resident a Barcelona Antoni Viadera, natural de Gerri de la Sal. Sanou renuncià i fou substituït per Viadera. La majoria dels diputats eren liberals, cosa que confirmà la redacció d'una nova constitució de caire progressista (1837).

“ (...) a les eleccions de partit, els delegats de les parròquies havien de triar un mínim d'un delegat de partit fins a fer un nombre que triplicava els diputats a escollir

8— Eleccions 02/10/1836	Classe diputat	Professió i estudis
17— Ferrer i Garcés, Ramon (Aitona, Lleida 18/10/1803–Barcelona, 01/01/1872).	Diputat Propietari. Alta: 20/12/1836. Baixa: 04/11/1837. Electors: 8, votants: 8, vots: 8. Progressista. Diputat per Barcelona el 1839, però no pren possessió.	Catedràtic de Cirurgia a la Universitat de Barcelona (1834) i de Medicina Legal, Toxicologia i Higiene Pública (1845). Doctor en Medicina (1831). Regidor de Barcelona, fou deportat a l'Havana per Espoz i Mina (capità general) en 1836 per proclamar la Constitució de 1812. Alcalde de Barcelona en 1841 i 1854.
18— Madoz Ibáñez, Pascual (Pamplona, 17/05/1806–Gènova, Itàlia, 11/12/1870). Vivia a Madrid. Benestant.	Diputat Propietari. Alta: 28/11/1836. Baixa: 04/11/1837. Electors: 8, votants: 8, vots: 8. Progressista. President de la Cambra (05/12/1854–24/01/1855). Ministre d'Hisenda (21/01/1855–06/06/1855); president de la Junta Interina 1868. Diputat per Barcelona 1858, 1863 i 1867, i Alacant 1869. Líder del Partit Progressista.	Advocat, jutge de 1a instància i governador de la Vall d'Aran en 1836–1837. Llicenciat en Dret per la Universitat de Saragossa (1834). Va escriure un famós diccionari. Fou governador polític de Barcelona 1854.
19— Viadera Surreu, Antoni (Gerri de la Sal, Lleida, 1803–Barcelona, 11/08/1855). Vivia a Barcelona. Benestant.	Diputat Suplent. Alta: 22/12/1836–Baixa: 04/11/1837. Electors: 8, votants: 8, vots: 8. Supleix Sanou per renúncia. Progressista.	Advocat. Jutge de 1a instància en 1841 i 1843. Llicenciat a la Universitat d'Osca (1827), on fou substituït de Dret Civil Romà. El 1828 obre despatx a Barcelona. Jutge de 1a instància a Madrid (1840), Càceres (1843) i Mallorca (43–44). Alcalde Barcelona, 1854.
20— Sanou, Lluís (Tàrraga, 22/5/1776–Lleida, 16/12/1839). Viu a Lleida. Ric	Diputat Propietari. No pren possessió. Electors: 8, votants: 8, vots: 8. Suplit per Viadera. Moderat.	Propietari i advocat. Doctor en ambdós drets. Regidor degà de Tàrraga de 1801–1804 i 1816–1819. Diputat provincial de Catalunya en 1820.

ELECCIONS AMB LA CONSTITUCIÓ DE 1837 (PERÍODE 1837–1844)

Les Corts Constituents de 1836–1837 van aprovar el 18 de juny la Constitució de 1837, a mig camí de la Constitució de 1812, progressista, i l'Estatut Reial de 1834, moderat. Les eleccions foren regulades per la Llei electoral del 20 de juliol de 1837. El sistema electoral resultant d'aquella constitució fou hegemònic durant el final de la regència de Maria Cristina (1837–1840) i del general Baldomero Espartero (1840–1843). Tot i que les eleccions celebrades durant aquest període atorgaren majories als dos principals partits del moment: moderats (conservadors) i progressistes (liberals exaltats i d'idees avançades), el sistema electoral afavoria el progressisme.

Lleida es va dividir en 12 districtes, però en 1837 només es va poder votar en 7, ja que els altres 5 estaven ocupats o en guerra contra els carlins. Per ser elector i elegible s'havia de pagar més de 200 rals en contribucions directes (o en altres tipus de rendiments), tenir 25 anys i, en el cas dels electors, estar domiciliat en el districte. Per tant, es podien escollir diputats forans de la província. Calia un mínim de 300 electors per diputat i es votava a les capitals de districte que considerava la Diputació Provincial de forma directa el primer

diumenge d'octubre. En total, a Espanya podien votar 635.000 electors sobre 10 milions d'habitants (6,4%); mentre que a Lleida en 1844 eren uns 10.000 els electors per 152.000 habitants (6,6%). Amb tot, cal precisar que a les primeres eleccions fetes amb aquest nou sistema hi hagué alguns districtes on no es pogueren fer efectives per la guerra carlina (1833–1840), cosa que situà l'electorat real entre els 3.000 i 7.000 electors (Pons 2001: 421–422).

“Per primer cop també s'escollí un Senat per votació

Per primer cop també s'escollí un Senat per votació (per ser senador calia pagar 3.000 rals en contribucions directes o tenir una renda anual de 30.000 rals). El procediment era triar-ne 3 per a cada lloc que s'atorgaven

per sorteig i després el rei triava el senador entre la terna més votada. La quota per a cada diputat a Corts era de 50.000 habitants, per la qual cosa a Lleida s'havien d'escollir 3 diputats titulars i 2 de suplents (per 151.132 habitants), mentre que per al Senat se li atorgaven 2 parlamentaris, dels quals se'n renovava 1 cada 2 anys. Foren anys molt conflictius i sovint les legislatures no acabaren en el temps preestablert. Per a tot Espanya s'escollia un Parlament de 241 diputats, dels quals 21 eren catalans (9 de Barcelona, 5 de Tarragona, 4 de Girona i 3 de Lleida).

9— Eleccions 22/09/1837	Classe diputat	Professió i estudis
21— Jordana i de Oller, Josep Antoni (Sort, 1765–?) Viu a Tremp, Sort i Talarn. Benestant.	Diputat propietari. Alta: 21/11/1837. Baixa: 27/12/1837. Votants: 907 Vots: 531. Progressista.	Magistrat, terratinent i advocat. Juge de 1a Instància interí de Talarn i Sort des de 1821. Llicenciat en Dret.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat propietari. Alta: 16/11/1837. Baixa: 01/06/1839. Votants: 907 Vots: 504	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Viadera Surreu, Antoni.	Diputat propietari. Alta: 21/12/1837. Baixa: 01/06/1839. Votants: 907 Vots: 654.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Senat		
Cabanes, Josep Marià.	Senador 1837–1838. No pren possessió.	Progressista. Ja explicat.
Siscar, Ramon.	Senador 1837–1838. Sí que pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
22— Fortuny i Van Oosterom, Epifani (Barcelona, 1796–1860) Viu a Barcelona. Ric.	Senador 1838–1839 en substitució de Cabanes que renuncià. No jurà. Moderat.	Hisendat. Noble, senyor d'alguns llocs. Diputat provincial per Barcelona en 1845.

10— Eleccions 24/07/1839	Classe diputat	Professió i estudis
23— Mir Baudina, Bonifaci (Tremp, 22/09/1802–Tremp, 02/02/1860). Viu a Tremp. Benestant.	Diputat propietari. Alta: 26/10/1839. Baixa: 18/11/1839. Jura: 26/10/1839 Electors: 3.244. Votants: 2.834. Vots: 940. Progressista, més endavant moderat.	Advocat. Propietari rústic i urbà. Llicenciat en Dret (Saragossa). Diputat provincial de Talarn-Tremp en 1838. Regidor de l'Ajuntament de Tremp en 1843 i 1845–1851. Alcalde de Tremp 1846–1848 i 1852–1854.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat propietari. Alta: 07/09/1839. Baixa: 18/11/1839. Electors: 3.244. Votants: 2.834. Vots: 1532.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Viadera Surreu, Antoni.	Diputat propietari. Alta: 07/09/1839. Baixa: 18/11/1839. Electors: 3.244. Votants: 2.834. Vots: 1.592	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Senat		
Sanou, Lluís.	Senador 1839. No pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
Siscar, Ramon.	Senador 1839. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.

11— Eleccions 19/01/1840	Classe diputat	Professió i estudis
24— Coma Galup, Manel (Guissona–Guissona, 1868). Viu a Guissona. Modest.	Diputat propietari. Electors: 5.857. Votants: 3.893. Vots: 1.078 No en consta data d'admissió. Progressista.	Jutge de Guissona, propietari i advocat. Llicenciat en Dret. Diputat provincial 1843, 1852–1854 per Cervera.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat propietari. Alta: 16/03/1840. Baixa: 11/10/1840 Electors: 5.857. Votants: 3.893. Vots: 2.734	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Viadera Surreu, Antoni.	Diputat propietari. Alta: 16/03/1840. Baixa: 11/10/1840. Electors: 5.857. Votants: 3.893. Vots: 2.722	Advocat. Progressista. Ja explicat.
25— Degollada Guitart, Rafael (Puigcerdà, Girona, 20/04/1799–Barcelona, 1876). Viu a Barcelona. Modest.	Diputat suplent 1840. Electors: 5.857. Votants: 3.893. Vots: 1.076. En 1841 va presentar-se per Lleida i Girona. Optà per Girona. En 1854 és elegit per Barcelona. Progressista.	Advocat. Propietari-hisendat. Jutge. Llicenciat en lleis. President de la Junta de Govern de Barcelona en 1843. Esclafada la revolta es refugià a França.
Senat		
Sanou, Lluís.	Senador 1840. No pren possessió perquè mor en 1839.	Moderat. Ja explicat.
26— Alcorisa Ferrer, Joaquim (Batea, Tarragona, 1779–Madrid, 11/11/1845). Viu a Madrid. Modest.	Senador 1840 en substitució de Siscar, no jura i torna Siscar. Progressista. Diputat per Tarragona, 1836 i 1843. Per Barcelona, 1841. Senador per Tarragona, 1843 i 1846.	Magistrat i advocat. Llicenciat en Dret.
Siscar, Ramon.	Senador, 1840. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
27— Ribalta Ribalta, Joan Manuel (La Fortesa, Barcelona, 12/11/1789–12/10/1841). Viu a La Fortesa (Barcelona). Benestant.	Senador, 1840 en substitució de Sanou. No pren possessió. Progressista.	Hisendat.

12— Eleccions 01/02/1841	Classe diputat	Professió i estudis
28— Bassols Maraño-sa, Joaquim (Barcelona, 13/10/1797–Madrid, 12/02/1877). Viu a Madrid i Barcelona. Benestant.	Diputat suplent. 2es eleccions. Alta: 02/03/1842. Baixa: 03/01/1843. Substitueix Rafael Degollada. Electors: 6.927. Votants: 2.367. Vots: 1.388. Senador 1841–1842. Senador per Badajoz (1871) i per Balears (1872). Progressista.	Militar, mariscal de camp i tinent general. Va estudiar a l'Acadèmia Militar d'Artilleria. Ministre de Guerra i governador militar i capità general.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat titular per Lleida, Osca i Navarra, optà per Lleida. Electors: 6.874. Votants: 2.804. Vots: 2.797. Alta: 02/04/1841. Baixa: 03/01/1843.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Viadera Surreu, Antoni.	Diputat titular per Lleida. Electors: 6.874. Votants: 2.804. Vots: 1.861. Alta: 24/03/1841. Baixa: 03/01/1843.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Degollada Guitart, Rafael.	Diputat suplent. Va presentar-se per Lleida i Girona. Optà per Girona. Electors: 6.874. Votants: 2.804. Vots: 1.861. Teòric suplent de Macià.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
29— Macià de Lleopard, Ramon, (Vva. de Meià, 24/12/1775/1780–?). Vivia a Barcelona i Madrid. Ric.	Diputat titular. No pren possessió, optà com a senador per Barcelona. El nomenament de senador i la renúncia de diputat foren el 29/03/1841. Fou substituït per Rafael Degollada. Electors: 6.874. Votants: 2.804. Vots: 2.467. Progressista.	Magistrat i advocat. Casat amb la Baronesa de Foxà. Corregidor provincial. Ministre togat i altres càrrecs. Doctor en lleis (Universitat de Cervera).
Senat		
Siscar, Ramon.	Senador, 1841. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
Ribalta Ribalta, Joan Manuel.	Senador 1841. No pren possessió. Hisendat.	Progressista. Ja explicat.
30— Bagà Trullols, Ramón (Torà, Lleida, 08/11/1775–Barcelona, 26/10/1853] Viu a Barcelona. Ric.	Senador, 1842, en substitució de Ribalta. No pren possessió. Progressista.	Comerciant i hisendat de Torà. En 1822, vocal de la Diputació de Catalunya.

13— Eleccions 27/02/1843	Classe diputat	Professió i estudis
31— Ceriola Flaquer, Jaume (Barcelona, 11/11/1797—Madrid, 19/04/1857). Viu a Madrid. Ric.	Diputat titular. Electors: 7.300. Votants: 4.555. Vots: 3.204. Alta: 16/04/1843. Baixa: 26/05/1843. Progressista. Diputat per Montblanc en dues ocasions més 1851–1852 i 1853–1854.	Comerciant. Banquer. Doctor en Jurisprudència. Secretari Comissió d'Organització de la Borsa. Família procedent d'Agramunt.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat titular. Alta: 12/04/1843. Baixa: 26/05/1843. Electors: 7.300. Votants: 4.555. Vots: 3.078.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Viadera Surreu, Antoni.	Diputat titular. Alta: 16/04/1843— Baixa: 26/05/1843. Electors: 7.300. Votants: 4.555. Vots: 2.536.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Senat		
Siscar, Ramon.	Senador, 1843. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
32— Gutiérrez Rico, Juan (?–1859). Forà. Modest.	Senador, 1843, en substitució de Bagà (renuncià). Progressista.	Funcionari. Cap Polític de Lleida 1837, 1838–1839 i de Barcelona, 1841–1842, València, 1854 i La Corunya, 1855.

14— Eleccions 15/09/1843	Classe diputat	Professió i estudis
Ceriola Flaquer, Jaume.	Diputat titular. Alta: 19/10/1843. Baixa: 10/07/1844. Electors: 8.068. Votants: 4.907. Vots: 3.629.	Comerciant. Progressista. Ja explicat.
Madoz Ibáñez, Pascual.	Diputat titular. Alta: 17/10/1843. Baixa: 10/07/1844. Electors: 8.068. Votants: 4.907. Vots: 3.669.	Advocat. Progressista. Ja explicat.
Senat		
Siscar, Ramon.	Senador, 1843. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
33— Castejón Llorens, Josep (Vilanova de Meià, ?–1851). Viu a Vilanova de Meià i Lleida. Benestant.	Senador, 1843, en substitució de Gutiérrez (renuncià). Progressista.	Notari i propietari. Diputat provincial per Lleida 1837-1840 i Tremp 1847–1852.
Macià de Lleopart, Ramon.	Senador, 1843. Sí que pren possessió.	Progressista. Ja explicat.

ELECCIONS DE 1844: CONSTITUCIÓ DE 1837

Les eleccions del 3 al 9 de setembre de 1844 foren les darreres d'aquesta fase (1837–1844) realitzades amb la legislació electoral del 20 de juliol de 1837. En aquestes eleccions la província de Lleida es va dividir en 31 districtes. Els guanyadors foren un grup de diputats molt conservadors que s'alinearen en el bloc més intransigent del Parlament encapçalat pel marquès de Viluma. Aquest bloc nacional va dimitir el desembre de 1844 pel descontentament de la política moderada del Govern, ja que volien més autoritarisme i beneficis per a l'església. Del 2 al 6 de març de 1845 es van fer noves eleccions i van guanyar els moderats de centre (Oviedo i López Clarós) amb l'afegit d'un progressista (Marià Quer) (PONS 2001: 421–431).

“Aquest bloc nacional va dimitir el desembre de 1844 pel descontentament de la política moderada (...)

15— Eleccions 03/09/1844	Classe diputat	Professió i estudis
34— Alós, Josep Antoni (– 30/07/1863). Viu a Balaguer. Ric.	Diputat titular. Alta: 14/10/1844. Baixa: 29/12/1844. Electors: 10.856. Votants: 6.496. Vots: 6.143. Substituit per Manuel Oviedo. Moderat.	Advocat i propietari. Llicenciat en Dret. Diputat provincial per Balaguer, 1844 i 1850–1852; alcalde Balaguer, 1846–1847.
35— Sullà i de Casanova, Ignasi Maria de (Trepmp, 08/01/1803–Lleida, 03/10/1854) Viu a Madrid, Lleida i Trepmp. Benestant.	Diputat titular. Electors: 10.856. Votants: 6.496. Vots: 4.911. Alta: 14/10/1844. Baixa: 29/12/1844. Substituit per López Clarós. Moderat.	Advocat i en la dècada de 1850 eclesiàstic (canonge). Doctor en Llei per la Universitat d'Osca.
36— Gomar Kessel, Domènec (Lleida, 1811–Lleida, 08/08/1889). Viu a Lleida. Ric.	Diputat titular. Alta: 02/12/1844. Baixa: 29/12/1844. Electors: 10.856. Votants: 6.496. Vots: 4.810. Substituit per Marià Quer. Moderat.	Advocat, propietari i noble. Baró de la Granadella (1857). Llicenciat en Dret. Regidor municipal. Vocal de la Diputació de Lleida.
37— Bastos, (Bastús) Vicenç Joaquim (Trepmp, 1795–Barcelona, 03/04/1873). En 1846 viu a Trepmp, després a Barcelona. Modest.	Diputat suplent. Electors: 10.856. Votants: 6.496. Vots: 3.575. No va prendre possessió. Moderat.	Intel·lectual. Polígraf, escriptor, professor i arxiver. Estudia farmàcia, literatura i religió.
38— Oviedo i Gil, Manuel de (Cadis, ?–Madrid, 10/10/1852) Viu a Madrid. Benestant.	Diputat titular. Segones eleccions. Alta: 08/04/1845. Baixa: 31/10/1846. Electors: 10.856. Votants: 6.722. Vots: 4.131. Substitueix Alós. Moderat.	Militar retirat, propietari i funcionari. Alcalde de Lleida, 1844–45. En 1846 intendent i subdelegat de rendes a Lleida. Diputat per Almeria 1850–51.
39— López Clarós, Pere (Barcelona, 06/01/1818–Madrid, 04/10/1870). Viu a Barcelona i Madrid. Benestant.	Diputat titular. Segones eleccions. Electors: 10.856. Votants: 6.722. Vots: 3.971. Alta: 08/04/1845. Baixa: 31/10/1846. Substitueix Ignasi Maria Sullà. Moderat.	Advocat, catedràtic de l'escola del notari i auditor honorari de guerra. Doctor en Dret (1853).

15— Eleccions 03/09/1844	Classe diputat	Professió i estudis
40— Quer Fontova, Maria (Granja d'Escarp, ?–?) Viu a Lleida, Aitona i Granja d'Escarp. Benestant.	Diputat titular. Segones eleccions. Alta 08.04.1845. Baixa 31.10.1846. Electors: 10.856. Votants: 6.722. Vots: 3.771. Substitueix Domingo Gomar. Progressista.	Negociant i propietari. En 1874 fou vocal de la Diputació de Lleida, més tard vicepresident. Entre 1875 i 1883 fou president de la Diputació.
41— Mata i Alós, Francesc (Girona 13/09/1807–Madrid, 25/03/1884). Viu a Madrid. Benestant.	Diputat suplent. Segones eleccions. Electors: 10.856. Votants: 6.722. Vots: 2.600. No pren possessió. Diputat per Barcelona 1844. Senador vitalici 1853, 1857, 1863 i 1881. Senador de Lleida 1876 i 1879. Moderat.	Militar. Comte de Torre Mata. Brigadier i cavaller de Sant Joan. Ministre de Marina (març 1863–gener 1864). Ministre de Guerra (interi) en 1863. Cap de l'Estat Major de Catalunya (1848–1851).
Senat	Classe diputat	Professió i estudis
Siscar, Ramon.	Senador, 1844. Sí pren possessió.	Moderat. Ja explicat.
Rey Esteve, Joaquim (Peracals, Lleida, 03/09/1775–Barcelona, 1850). Viu a Cervera i Barcelona. Benestant.	Senador per Lleida, 1844, en substitució de Macià, però no pren possessió. Senador vitalici, 1845. Diputat per Catalunya, 1813 i 1820, i per Barcelona el 1837. Senador per Barcelona, 1840, 1842 i 1843; i vitalici, 1845. No jurà mai de senador. Moderat.	Advocat i catedràtic Universitat de Cervera. Baró de Mentuy. Magistrat jubilat. Doctor en Dret.

Continúa. ▶

CONCLUSIÓ

En aquesta primera fase que hem estudiat (1810–1844), es van efectuar 15 processos electorals, emparats per dues Constitucions, la de 1812 i la de 1837, i una Carta Atorgada, l'Estatut Reial de 1834. A una escala més específica, les eleccions foren regulades per cinc lleis electorals: la Instrucció de l'1 de gener de 1810, la Constitució de 1812, el Reial Decret del 20 de maig de 1834, el Reial Decret del 21 d'agost de 1836, i la Llei electoral del 20 de juliol de 1837.

Mitjançant aquestes eleccions es van escollir 71 càrrecs, dels quals 52 foren diputats i 19 senadors. Aquests càrrecs foren desenvolupats, entre 1810 i 1844, per 41 parlamentaris diferents, malgrat que no tots van accedir al Parlament. Així, van donar-se d'alta i foren parlamentaris 26 individus diferents (22 diputats titulars, un dels quals també fou senador, 3 de suplents i 1 senador). D'altra banda, 15 dels diputats escollits no entraren mai al Parlament (9 diputats, tres dels quals eren suplents, i 6 senadors).

D'aquest 41 parlamentaris, la majoria només foren escollits un cop (29), mentre que els 23 restants ho foren més d'una vegada. Això, com en els cas anterior, no vol dir que entressin tots al Parlament, ja que com hem dit foren 26 els polítics que ho feren. D'aquests, vint ho van fer una vegada, tres dues vegades, un sis vegades, un set vegades i un vuit vegades. Si prescindim de la seva entrada al Parlament i només tenim en compte la seva elecció, el resultat fou de 29 polítics escollits un cop, set dos cops, dos tres cops, un sis cops, un set cops i un vuit cops, per a un total conegut de 41 parlamentaris.

Entre tots ells destacaven Pascual Madoz, advocat navarrès resident a Viella i líder incombustible dels progressistes espanyols, que fou escollit 7 cops, seguit del seu company Antoni Viadera, de Gerri, amb 6 eleccions guanyades. Per part dels moderats, la palma se l'emportava l'agrumuntí Ramon Siscar, amb 8 càrrecs.

També hem observat que la majoria foren nascuts a la província de Lleida. En aquest sentit, fins a l'aprovació de la llei electoral del 21 d'agost de 1836 era obligatori estar domiciliat en la província per ser escollit diputat, per la qual cosa tots els diputats catalans, primer, i lleidatans, després, vivien en la seva província i la majoria n'eren naturals. Per tant, a Lleida, a banda de Josep Espiga Gadea, escollit en 1810 com a canonge de la Catedral i Josep Castel en 1836, que era rector d'Almatret, cap diputat fou forà.

Després, Pascual Madoz, elegit a les eleccions constituents del 2 d'octubre 1836, inaugurava una nova època en què el repertori de diputats *cuneros* fou habitual, sobretot de la dècada moderada en endavant (1844-1868). Per tant, el pes de la representació de la província fou portat, fins al 1844, per una majoria de polítics nascuts a Lleida. En aquest sentit, 28 dels 41 diputats foren nascuts a la província, 9 eren de Catalunya i 4 de la resta d'Espanya (Espiga, Castel, Madoz i Gutiérrez).

Quant a l'electorat que podia participar en les eleccions, observem que a mesura que transcorre el segle XIX es va limitant la participació de la ciutadania als més grans contribuents. Així, d'entrada i com

“Quant a l'electorat que podia participar en les eleccions, observem que a mesura que transcorre el segle XIX es va limitant la participació de la ciutadania als més grans contribuents

a condició bàsica, només es permetia la participació dels veïns de sexe masculí amb més de 25 anys, però no limitava l'accés al cens per rendes.

En les primeres normatives electorals (instrucció de 1810 i Constitució de 1812) el cens se situava al voltant del 25% dels habitants. Posteriorment, si exceptuem el parèntesi que representà l'Estatut Reial en què només podia participar el 0,17% de la població, la llei electoral del 1837, emparada per la constitució progressista aprovada aquell any, va permetre una participació del 6,5% de la població fins al 1844. Per tot plegat, podem arribar a

una sèrie de conclusions: primera, la participació ciutadana a les eleccions es limitava a mesura que transcorria el segle; segona, es consolidaren unes lleis electorals que afavorien la participació de les classes mitjanes, però no de la resta (majoria) de la població; i tercera, la progressiva manipulació de les eleccions, amb la incorporació de polítics professionals, va desvirtuar l'autèntica representació de la província.

BIBLIOGRAFIA

- ARNABAT (2001): Ramon Arnabat Mata, *La Revolució de 1820 i el Trienni Liberal a Catalunya*, Vic, Eumo.
- ARAQUE (2010): Natividad Araque Hontangas, «Las primeras elecciones celebradas con el Estatuto Real de 1834», *Cuadernos de Historia Contemporánea* 32, p. 95–108.
- BARÓ (1987): Juan Baró Pazos, «Hacia la consolidación del régimen parlamentario en España: el Congreso de los Diputados en la Constitución de 1837», *Revista de Estudios Políticos* 57, p. 55–106.
- CABALLERO (1837): Fermín Caballero, *El Gobierno y las Cortes del Estatuto*, Madrid, Imprenta de Yenes.
- CASALS (2002): Quintí Casals Bergés, *Polítics de Lleida*, Lleida, Universitat de Lleida.
- CASALS (2012a): Quintí Casals Bergés, «Proceso electoral y prosopografía de los diputados de las Cortes Extraordinarias de Cádiz (1810–1813)», *Historia Constitucional*, 13, p. 193–231.
- CASALS (2012b): Quintí Casals Bergés, «El proceso electoral en España y Cataluña según la constitución de 1812», *Rúbrica Contemporánea* 1, p. 5–28.
- CASALS (2014): Quintí Casals Bergés, *La representación parlamentaria en España durante el primer liberalismo (1810–1836)*. Lleida: Universitat de Lleida.
- COLOMER (1992): Antonio Colomer Viadel, «La convocatoria de las Cortes Constituyentes de 1836: la ocasión histórica de los liberales», *Cuadernos de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol*, número 1, Valencia, p. 49–57.
- Gaceta de Madrid* (1833), número 154, 3 de diciembre de 1833.
- ESTRADA (1998): Manuel Estrada Sánchez, «El enfrentamiento entre doceañistas y moderados por la cuestión electoral (1834–1836) (1)», *Revista de Estudios Políticos* 100, p. 241–272.
- PONS (2001): Josep Maria Pons Altés, *El sistema polític a Lleida durant els anys de consolidació del liberalisme censitari (1843–1868)*, tesi doctoral. Barcelona: Pompeu Fabra, p. 421–431.
- RODRÍGUEZ (2009): Victoria Rodríguez Blanco, «El régimen electoral de la Constitución de Cádiz; la elección de diputados a Cortes», *Revista de la Facultad de Ciencias Sociales y Jurídicas de Elche*, Volumen I, número especial, p. 168–182.
- URQUIJO (2010): Mikel Urquijo Goitia (coord.), *Diccionario Biográfico de los Parlamentarios Españoles. Cortes de Cádiz (1810–1814)*, Madrid, Cortes Generales.
- URQUIJO (2012): Mikel Urquijo Goitia (coord.), *Diccionario Biográfico de los Parlamentarios Españoles (1820–1854)*, Madrid, Cortes Generales, 2012.
- VILLARROYA (1968): Joaquín Tomás Villarroya, *El sistema político del Estatuto Real, 1834–1836*, Madrid, Instituto de Estudios Políticos.